

Східна літня школа у Варшаві

З 1 по 21 липня 1992 р. у столиці Польщі працювала Східна літня школа, організована Центром по вивченню (Студіум) національних проблем Східної Європи Варшавського університету для 30 молодих учених з країн Центрально-Східної Європи. Україна була представлена найбільшою кількістю учасників — 7 учених (5 істориків, 1 етнограф, 1 філолог) з науково-дослідних установ і вузів Києва, Львова, Тернополя. Крім Варшавського університету, співорганізаторами школи стали Міністерство національної освіти, Міністерство закордонних справ і Міністерство культури Польщі, Польська Академія наук (ПАН), а також різні комерційні фірми й асоціації.

Найбільшої уваги заслуговував дидактичний цикл школи, у рамках якого її учасники прослухали лекції провідних польських і зарубіжних фахівців. Слід зазначити, що у їхніх виступах домінувало висвітлення історії українсько-польських стосунків. Про це, зокрема, свідчили лекції проф. З. Вуйціка (ПАН) «Боротьба між Польщею і Росією за гегемонію в Східній Європі у XVII ст.», проф. Б. Осадчука (Берлінський університет) «Польсько-українські відносини у XX ст.», Д. Моравського (Рим) «Східна політика Ватикану», проф. О. Гейштора (президент ПАН) «Імперії, народи, держави. Центрально-Східна Європа» та ін. Нові підходи до висвітлення історичного матеріалу та до оцінок багатьох подій і фактів, спроби визначення прогнозів на майбутнє спричиняли жвавий обмін думками серед присутніх, дискусії.

Розпад СРСР, кардинальні політичні зміни в колишніх соціалістичних країнах стали об'єктом пильної уваги дослідників багатьох країн. В сусідній Польщі вивчення національних рухів у східноєвропейському регіоні зосередив названий вище Центр. Дослідження проблем у ньому ведеться з урахуванням історичного аспекту, до чого рідко вдавалися традиційні радянологи. Не менш важливою справою, якою займається Центр, є підготовка молодих компетентних спеціалістів.

З часу виникнення Центру (весна 1990 р.) в ньому відбуваються регулярні заняття (лекції, співбесіди та інші), які є доступними для всіх бажаючих, а для студентів університету — факультативними. Новостворена навчально-дослідна інституція видає суспільно-політичний журнал «Обуз» («Табір») (почав виходити нелегально ще 10 років тому) і науковий кварталник «Пшегльонд всходні» («Східний огляд») з підзаголовком «Історія і сучасність поляків на Сході». Вийшло вже два номери, а незабаром з'явиться й наступний. У названих виданнях вміщується досить багато матеріалів, що стосуються історії та сучасності України.

Учасники літньої школи ознайомилися з роботою окремих науково-дослідних і навчальних установ Варшави, користувалися місцевими архівами й бібліотеками, проводили консультації з польськими вченими. Гостей з України, Росії, Литви, Білорусії, Латвії, Болгарії, Угорщини, Югославії приймали громадсько-політичні організації Польщі, з ними зустрічалися діячі культури, політики. Цікава культурна програма передбачала проведення екскурсій до Кракова, Ченстохова, Модліна, відвідання концертів, театрів.

У майбутньому Східна літня школа буде постійно діючою і має намір щороку запрошувати тих, хто хоче вивчати або вже вивчає історію та сучасність Центрально-Східної Європи (спеціалізація: історія, історія мистецтва, соціологія, географія, демографія, етнографія, політологія, економія).